

ספרות

sifrut@yedioth.co.il

בוא נהיה הזוג הזה

בשונה מגיבורת ספרה החדש, מאשה צור-גלזמן לא צריכה לנסוע אחורה בזמן כדי לנהל רומן מחוץ לנישואים. לכל מי שמרים גבה היא מסבירה למה בחרה ביחסים פתוחים, איפה טועות הפמיניסטיות, ואיך זה קשור לבית הרוסי שבו גדלה

אלעד ברנזי // צילום: אביגיל עוזי

בשנים האחרונות הפכה מאשה צור-גלזמן ליועצת בעל כורחה לע-נייני זוגיות ומיניות. "הסטטוס שלי בטינדר הוא married and exploring, ובערך חצי מהשיחות שלי שהתחילו שם התפתחו ל'רגע, איך זה עובד? מה זה פוליאמוריה? את יכולה להסביר? וכן, זה גם קצת מגנט לקריפים. אני אומרת משהו על מיניות משוחררת וישר מקבלת 20 הצעות חברות מפרופילים של גברים עם צילום נוף במקום תמונה שלהם. מאז שהספר יצא בהחלט נרשמת עלייה בהצעות החברות האלה", היא צוחקת.

הסקרנות סביב צור-גלזמן אולי לא מפתיעה בהתחשב בכך שספרה הראשון, 'להשביע את הרקון' (ידיעות ספרים), מספר על עידית וחלימי, זוג תל-אביבי שעובר עם בתו לעתלית אחרי כמה משברים בעקבות ניסיון לקיים נישואים פתוחים בשגרה יומיומית של סקס, סמי הזיה ומועדונים. "כמעט בלתי אפשרי למצוא בתרבות העברית ייצוגים של המודלים הזוגיים האלה. אמנם לא כתבתי את הספר מטעמים הסברתיים, אבל זה בדיוק מה שהיה חסר לי - לא הרצאה מנומקת, אלא סיפור על איך דברים כאלה קורים".

אלא שזה לא רק סיפור שגרתי על זוגיות עכשווית - עד כמה שסיפור כזה יכול להיחשב שגרתי. עלילת הספר מקבלת טוויסט מפתיע כשעידית מגלה שהיא יכולה לנסוע בזמן, למסעות הצלב של המאה ה-13, לא פחות, שם היא מתאהבת באביר שרמנטי ומקיימת איתו מערכת יחסים סוערת במקביל לזוגיות שלה עם בעלה. "חיפשתי איך לבטא טריטוריה רגשית שהיא מחוץ לזמן הרגיל. שלא באה על חשבון היומיום. אקס-טריטוריה כזאת שיש לה זמן משלה".

רק שבמציאות אין טריטוריה כזאת שלא משייפה על היומיום. במונח הזה אולי באמת מדובר בפנטזיה, לא רק בז'אנר ספרותי.

"הממד הפנטסטי חשוב כאן. להתעסק בפנטזיות רומנטיות ומיניות זה אתגר, קודם כל כי המון פעמים יש פער גדול בין מה שאנחנו מפנטזים ובין מה שאנחנו באמת רוצים, ואם הפנטזיה מתממשת - הרבה פעמים זה לא בדיוק כמו שפיינטנו. למעבר הזה בין הפנטזיה למציאות יש כוח משלו, והפנטזיה הספרותית היא מכוונת כלי להתעסק בפנטזיה הרומנטית.

"זה משהו שמעסיק אותי באופן אישי, הגבולות שלי בתוך המבנה הזה של ריבוי אהבות שאני כל הזמן מנסה להרחיב והרבה פעמים אני ממש נתקלת בהם כמו בקיר זכוכית, וזה כואב ומפחיד. אבל כשאני מתגברת על הגבולות האלה, זו באמת תחושה של קסם. של מעבר מלהיות בן-אדם נורמלי ללחיות באיזו מציאות פלאית".

דמותה של עידית אמנם לא מבוססת באופן ישיר על צור-גלזמן - לא רק בגלל הביקור בממלכה הצלבנית - אבל קשה שלא למתוח ביניהן קווי דמיון, בעיקר כשלומדים שצור-גלזמן מנהלת כבר שנים, באופן גלוי, זוגיות פוליאמורית. לרעיון היא נחשפה עוד כשהייתה בת 15. "שמעתי אז שמועות כאלה לגבי זוג שהייתה כרתיה, והתפוצץ לי המוח מזה. אבל בסביבות גיל 20 הכרתי זוג קצת מבוגר ממני, והבחורה אמרה לי, 'מסכן בעלי, הוא מאוהב במישהי והיא לא מחזירה לו אהבה, היא משחקת איתו'. פשוט ישבתי מולה וחשבתי, וואו, מה את אלה? איך זה יכול להיות שהיא חומלת עליי כשהוא מאוהב במישהי אחרת? השיחה הזאת היא מסוג הדברים שעושים

גם מציאות שהיא יותר סוערת, מלאת ריגושים וסכנות. בשבילי זה הקסם. ואני יותר ויותר נהנת שפת לסיפורי פוליאמוריה של אנשים 'רגילים' שחיים בחדרה, בנתניה, בגבעתיים, והולכים לעבודה ומקיימים חיי משפחה ולא חיים באיזו קומנה היפית מוארת".

לפי מספר הכתבות שהתפרסמו לאחרונה, נראה שפוליאמוריה היא כמעט צו השערה. יכול להיות שזה פשוט עוד טרנד בורגני? עשינו קעקועים, עשינו סמים, ועכשיו אנחנו שוכבים עם אחרים. "האופן שבו בורגנים אומרים 'בורגנים' כבזו זה משהו שתמיד קצת מעצבן אותי. קודם כל, חבר'ה, כולנו בורגנים, כולנו ממעמד הביניים, אז בואו נירגע עם הוללות בבורגנים. אפשר לחשוב שאנחנו נו בני אצולה שיושבים בטירה שלנו ובזים לבורגנים האלה שמתעסקים במסחר, או שאנחנו עניים מרודים שכועסים על הבורגני שלוקח מאיתנו את הכסף. אני זעיר-בורגנית גאה", היא צוחקת.

"חץ מזה, יש את החרדה של אנשים עם נטיות אינטלקטואליות או אמנותיות מלהיות קלישאה. אז גם בעניין הזה אני רגועה - אין לי פחד להיות קלישאה, אני לא איזה פתית שלג ייחודי שכל מה שהוא עושה זה חר-פעמי ואינדיבידואלי. כן, יש תנועות עולמיות, יש טרנדים, וזה נכון שעכשיו יותר ויותר אנשים שומעים על העניין הזה של יחסים פתוחים ופוליאמוריה ואומרים, 'אה, מג' ניב, אפשר להודיין עם אחרים'. אבל הרבה מהם בכלל לא מבינים את ההשלכות של זה ונופלים חזק מאוד על האף. פוליאמוריה מתאימה לאנשים מסוימים שיודעים מה הם עושים. זה קצת כמו עם סמים הווייטיים: יש אנשים שייקחו אמדי או פטריות ויאכלו סרט ויגידו, 'איכס, סמים זה רע'. ויש אנשים שמודעים לעצמם ולגבולות שלהם. וזה לא

"המילה 'בגידה' מאז ומתמיד קצת הגעילה וביאסה אותי. גם בהקשר הרומנטי וגם בהקשר הלאומי. קוממה אותי המחשבה שלעשות סקס עם מישהו אחר או להתאהב במישהו אחר זו בגידה. אבל עם השנים התחלתי להיות קצת יותר סלחנית כלפי המונח הזה, כי כן, גם בתוך מסגרת פוליאמורית יכולה להיות בגידה באמון. פוליאמוריה זה לא רישיון להתפרפר על ימין ועל שמאל, להפך, זה דורש עוד יותר התחשבות וכנות מווגיות מונוגמית. יש פה עניינים מאוד קמאיים, של תחושת הביטחון כמה ששלנו. ולכן אני חושבת שחלק מהאנשים סביבנו מחכים לראות מתי זה יסתבר, מתי כבר נפרד והם יוכלו להגיד, 'נו, היחסים הפתוחים האלה, ראינו לאן זה מוביל'".

למי שמדמיין את חיהם של הזוג צור-גלזמן באנדרגיה מתמשכת של סקס וסמים צפויה אכזבה. הם גרים בגבעתיים, עם שני ילדים, בני 13 ו-13, שמביאים איתם את הפרוטוקול השגור של ארוחות, כניסות, כלים ומשחקי מיינקרדאפט. כשהיא לא כותבת אפסטי פנטזיה רומנטיים או מתחזקת את משק הבית, צור-גלזמן עורכת וכרתבת בעיתון 'הארץ', ובשאר הזמן עוסקת בעבודת פרטיות של כתיבה, תרגום ועריכה.

זוגיות פוליאמורית מצטיירת כמשהו אנטי-בי ונועז, חיים על הקצה, אבל האופן שבו את מתארת את החיים שלך נשמע הכי יומיומי ומשפחתי, כמעט משעמם.

"אני כל הזמן מדברת על why not both, גם וגם' בניגוד ל'או או'. וזה מכוונת הגם וגם' האמיתי. לא שיכול להיות לי גם מאהב לסיני וגם מאהב שחור וגם מאהב גרמני, אלא שיכולה להיות לי גם שגרה בטוחה ואינטימית ותומכת ומשפחתית, שזה משהו שחשוב לי מאוד, ובמקביל לתחזק

לך סוויץ' במוח. השתכנעתי שזה אפשרי".

שנתיים מאוחר יותר התחילה לצאת עם בן זוגה זה כמעט 20 שנה, עורך הווידאו והקולנוען יונתן צור, אבל לקח זמן עד שהדברים קיבלו את צורתם הנוכחית. "היה ברור שאנחנו לא אוטמים את עצמנו לעולם. שאפשר לדבר על אנשים אחרים, אפשר להסתכל על אנשים, אפשר לפלרטט עם אנשים. שאנחנו באותו ראש. אבל לא היה לנו אוצר מילים לזה, ולא העלינו על דעתנו לדבר על זה בכלל. מדי פעם מישהו מאיתנו עבר איזה גבול בלי לחשוב על ההשלכות, וזה הוביל למשבר אמון ולכמה שיברונות לב משמעותיים".

בספר, הבחירה לפתוח את הזוגיות מגיעה בעקבות משבר כזה. את מדברת על זה כאידיאל, אהבה חופשית, אבל זו לא פשרה שמגיעה לרוב מתוך מחשבה שאם הדברים האלה לא יוסכמו מראש אז גם ככה הם יקרו, רק מאחורי הגב? "אם אנשים מתחילים כריבוי אהבות כניסיון לשים איזה פלסטר על שבר, רוב הסיכויים שזה לא יעבוד. אבל אם מסתכלים על מערכת יחסים מסוימת - בספר היא אומרת לו, 'לשינינו יש לי בידו בריא ונטייה להירדק על אנשים' - מבינים שבשביל לאפשר אותה צריך גם איזו התאמה. להסדיר את תחום הניאוף, כמו שהיא אומרת. כלומר, שזה כבר יהיה במסגרת ההסכמים של הזוגיות - התונה, כתובה, חשבון ננק, כל הדברים שקצת לא נעים לדבר עליהם והם מוסדרים בצורת הסכם. אז צריך להסדיר גם את תחום הרגש והמיניות, לא להשאיר אותו פרוץ".

שמתי לב שאת כמעט לא משתמשת בספר במילה בגידה, למרות שיש שם סצנות שכל אדם יקרא להן כך. אפשר בכלל לבגוד בתוך מסגרת של פוליאמוריה?

צולם במלון סטאי תל-אביב

מעיד על חוסן מטורף. אז בהכללה יש משהו מאוד פמיניסטי בנפש הרוסית, גם בלי המילה פמיניזם. "מעניין לחקור איך נולד אצל נשים ממוצא רוסי היחס הענייני הזה לסקס, שלא כל סקס הוא התחלה של זוגיות עם ילדים ומשכנתה, שיכול להיות סקס בשביל הכסף או בשביל להרוויח משהו. יש בחשיבה הנשית איזה תסביך, שלהשתמש במיניות שלנו בשביל להשיג משהו זה כאילו תחתית התהום. וכענייני זה לא כזה נורא. למה גבר יכול להשתמש בכסף שלו ולנסוע כפורשה בשביל להשיג בחורות, וזה בסדר, ואם אישה תלך עם מיני או מחשוף כדי להשיג רברים כמו ביטחון כלכלי או עבודה זה כאילו שיא השפלי?"

בלומר, הסקס יכול להתקיים גם במסגרת של סחר חליפין. "בהרבה מההסדרים החברתיים בין אנשים יש ניצול הדדי. אומרים בזלזול, למשל, 'גולדיגרית' - הצעירה החתיכה הזאת שהתחתנה עם הזקן העשיר - איכס איזה מגעיל זה. הגברים השוביניסטים יגידו דו שהיא מנצלת אותו, הנשים הפמיניסטיות יגידו שהוא מנצל אותה. אבל יש גם מקרים שכן, היא צעירה ויפה וענייה, והוא זקן ועשיר, וכל אחד מוצא יתרון בשני. לקרוא לכל שיתוף אינטרסים ניצול זה לסגור את הברז על הרבה מאוד ממערכות היחסים. גם ביחסי נישואים יש לעיתים קרובות איזושהי תלות כלכלית שלא סותרת את זה שיש מחויבות ואהבה. כן, יש מקומות שיש בהם אלימות כלכלית, כמוכן, אבל לשים את הכל באותו הסל זה להסתכל על המציאות מנקודת מבט צרה ופטרונית".

כמוכן שבתוך זה עולה שאלת הזנות. "זה נושא מאוד מורכב. רוב הנשים מכירות את העניין של זנות רחוב ומשוכנעות שזה הסוג היחיד של עבודה מין שיש. אבל יש גם עבודות מין מסוג אחר. זונות רחוב הן באמת מהאוכלוסיות הכי נכשרות וזונות, חשופות לאלומות ולאונס, אבל יש בעיה גדולה בלרבר בשמן. מצד אחד לאנשים מוחלשים כמו זונות רחוב ונרקומנים אין קול אז מישו צריך לרבר בקולם, אבל אנחנו כמעט לא שומעים דיבור בגוף ראשון של נשים מתעשיית המין. וגם כשכן, זה מגיע לרוב עם חשד כזה שהן בתורעה כוזבת, או שהן לא מבינות כמה רע להן, וזו תפיסה פטרונית בעייתית מאוד."

אני לא מזלזלת בעבודה הסופר-חשובה של פעילות פמיניסטיות שבאמת חשובה להן הרווחה של מי שנקלעו למעגל אימים כזה. אבל הרבה פעמים רווקא קבוצות רדיקליות ומתקדמות עושות היום סיבוב של 360 מעלות לתפיסות פורטיניות. גם הנשים הוויקטוריאניות של המאה ה-19 הקימו אגודות צדקה לזונות ואגודות לגאולת נשמתן של זונות, רק שהן התייחסו לזונות כאל ילדים שנשנו, ולא כנשים עם שכל וריכוזות ובחירות בחיים. "מה שבאמת עוצב זה שיחד עם החוק להפלת הלקוח היה אמור לעבור תקציב לשיקום הזונות, וזה לא קרה. כלומר, ההכרעה המוסרית ניתנה אבל העזרה בפועל מטעם המדינה לא ניתנה."

את מגדירה את עצמך כפמיניסטית? "בטח, אני פמיניסטית ואני מאמינה בסוי לידריות נשית ובתנועה הפמיניסטית, אבל אני חושבת שאני מיעוט בתוכה. התחלנו להשתחרר לפני מאה שנה בערך ברמה המשפטית והכלכלית, ורק עכשיו אנחנו מתחילות להשתחרר מנטלית, להבין מה זה אומר שהיינו סוג של רכוש במשך אלפי שנים. להשתחרר מהתורעה הזאת לוקח זמן, אבל השיח המיני מתפתח, הסקס מתחיל לצאת לאט-לאט מהמרתף האפל הזה שהסדר החברתי רחף אותו אליו".

מין ילדה נבוכה ומופנמת שקוראת ספרי פנטזיה כל היום, לבין המקומות שבהם קראו לי מאשה, ששם הייתי אקסהיביציוניסטית ועליזה ופרועה. זה ממש סוג של סכיזופרניה. שתי ישויות שרק בגיל 13-14 התחילו להשתלב יחד.

"ויש גם עניין תרבותי. ההורים שלי הם אמריקאים, סוג של ביהמיניזם. זו האינטליגנציה הרוסית הירושלמית, פלח אוכלוסייה שהיה מאוד נוכח בילדות שלי, ועמד בסתירה מוחלטת לפתיתים בקטשופ בצלחת זכוכית חומה."

את הבית שבו גדלה היא מתארת כפרוגרסיבי, גם מבחינה מינית. "זה לא שהיו אורגיות בסלון", היא צוחקת, "אבל סקס לא היה עניין מורחק. הרשו לנו לראות סרטים של מבוגרים בלי צנזורה. כשהתחלתי להתבגר הייתי מספרת לאמא שלי הכל והיא הייתה מנתחת את זה איתי בצד. רה מאוד כנה ולא שיפוטי, לא רק כאמא אלא כחברה. וגם אני נהנית לשבור עם הבת שלי את התפיסה הזאת שאמא לא צריכה להיות חברה. אני מדברת איתה על הכל. חברות שלה לפעמים מוזר עוזות מזה שהיא משתפת אותנו בפרטים, אבל אני מאושרת מזה, כי אני יכולה לתת לה הכוונה אמיתית איך לפעול בחיים במקום שהיא תלמד את זה משקופיות באינסטגרם."

בשיח הפמיניסטי הרבה ממי שמקדמות רעיונות של פתיחות מינית הן נשים ממוצא רוסי. את מזהה את הקשר הזה?

"גם אני רואה את זה, וזו שאלה מעניינת, כי הרי ברוסיה פמיניזם זו מילת גנאי אצל הרבה מאוד נשים. ומצד שני, נשים רוסיות הן קשוחות. זה סטי-ריאוטיפ, אבל מניסיוני הוא נכון. קודם כל יש אחוז עצום של אמהות חד-הוריות ברוסיה ואצל יוצאות רוסיה, בלי גב כלכלי, בלי שום עזרה, וזה כבר

”

”יש לנשים איזה תסביך, שלהשתמש במיניות שלנו בשביל להשיג משהו זה תחתית התהום. ובענייני זה לא כזה נורא. למה גבר יכול להשתמש בכסף שלו ולנסוע כפורשה בשביל להשיג בחורות, והאם אישה תלך עם מחשוף כדי להשיג ביטחון כלכלי או עבודה זה שיא השפלי? בהרבה מההסדרים החברתיים בין אנשים, כלל נישואים, יש ניצול הדדי”

”אני מדברת על 'גם וגם' לא במובן שיכול להיות לי גם מאהב לטיני וגם מאהב שחור, אלא שיכולה להיות לי גם שגרה בטוחה ותומכת ומשפחתית, ובמקביל גם מציאות יותר סוערת, מלאת ריגושים וסכנות. בשבילי זה הקסם. ואני יותר ויותר נחשפת לסיפורי פוליאמוריה של אנשים 'רגילים' שחיים עם משפחה בחדרה או בגבעתיים, ולא באיזו קומונה היפית”

רק זיונים. חלק מהחבילה של זוגיות פוליאמורית זה שיחות על גבי שיחות וכללים והבנות, חפירות אינסופיות, שלפעמים מעורבים בהם גם ככי וכעס וקנאה."

סליחה על השאלה, אבל למו יש כוח לכל החיפירות האלה? כאילו לא מספיק זוגיות, עכשיו לעבור בעוד כמה?

"גם אני שואלת את עצמי לפעמים, 'וואט רה פאק, למה עשיתי את זה לעצמי'. אבל יש את הצד השני, את התחושה שזה לא ייאמן שאני מאוהבת במישהו ואני יכולה לספר על זה לבעלי, אוהב חי, אב ילדתי, והוא יכול להסתקרן ולפרגן. זו תחושה כל כך נדירה. אתה מרגיש לרגע כמו על-אדם."

היא נולדה לפני 41 שנה בשכונת העולים נווה יעקב בירושלים, בת לאם מאירת ולאב שעובד בג'ינט, שניהם בפנסיה היום, אחות צעירה לעזרא. בגיל 17 שש הם עברו לגור בהתנחלות גבעון החדשה. משבר הזהות שלה התחיל כבר בבית הספר היסודי, אבל רק כשעברה ללמוד בתיכון לאמנויות בירושלים ("זה שבגן הפעמון, לא התיכון היוקרתי למדעים ולאמנויות") החלה לנסח אותו מול עצמה. "הרבה לפני שפיתחתי תודעה פוליטית והפכתי לשמאלנית שגרה בהתנחלות, תמיד הרגשתי דיי סוננס גדול בין הבית למרחב הציבורי."

איזה דיסוננס? "קודם כל עניין השפה. כולם אצלנו בבית דיי ברו רוסי, וגם אח שלי ואני דיברנו בינינו רוסי בהתחלה. ההורים שלי רשמו אותי בתור מרים בתעודת הזהות, כך שבכל מקום קראו לי מרים, כשבמשפחה שלי הייתי מאשה. אז עד התיכון - שם כבר הצגתי את עצמי בתור מאשה - היה הבדל חריף בין המרחב הציבורי שבו אני מרים,